

НАТАША ПОПОВИЋ

УДК: 011/016(082)(049.32)

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

ОД РЕЧИ ДО РЕЧИ – УЖИВО

(*Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића : (зборник радова са научног састанка одржаног 7. новембра 2008. године) / главни уредник Александра Вранеш ; одговорни уредник Весна Степановић. – Инђија : Народна библиотека „Др Ђорђе Натошевић“, 2010 (Нови Сад : Offset print). – 511 стр. ; 24 cm)*

Размена искустава међу библиотекама и библиотекарима у домену струке презентовањем садржаја на најразличитије теме, жива су основа и сигуран подстицај свих даљих истраживања. Окружен медијима, рекламом, интернетом и мобилним телефоном, човек је данас информисанији више него икада. Често је, додуше, реч о пријему „информације ради информације“, уз потпуно одсуство непосредне, живе комуникације, те тако, упркос свим порталима, човек у свом сазнању остаје потпуно усамљен, често и несигуран у веродостојност порука које прима. Да ли је све понуђено заиста истинито и искуствено, и колико је информација и особа која је шаље поуздана? Резултат намере да се стручно искуство уживо преноси и чује увек нешто ново су *Сусрети библиографа* који се у спомен на др Георгија Михаиловића¹ одржавају у Инђији сваке друге године, почев од 1983. Радови са научних скупова бележе се и објављују у *Зборнику Народне библиотеке „Др Ђорђе Натошевић“ (Инђија)*.

¹ Др Георгије Михаиловић, Инђичанин, лекар по професији, али превасходно љубитељ, сакуљач и познавалац старе и ретке књиге, аутор је капиталног дела *Српска библиографија XVIII века* (Београд, 1964). Више о *Сусретима библиографа*, др Михаиловићу у част, доступно на: <http://www.bibliotekaindjija.rs>

Нови број *Зборника*, 16. по реду, доноси радове библиографа, изложене на научном састанку 7. новембра 2008. године у Инђији. Главни уредник др Александра Вранеш и одговорни уредник Весна Степановић заједно са уредништвом брину о садржају страница обимног *Зборника*, подељених у три целине. *Награде, Библиографија у теорији и пракси и Прикази, полемике* указују на велики значај библиографија и њихов утицај у готово све научне, стручне, истраживачке и друге области. Као временшлов кроз прошло, садашње и будуће, библиографије заузимају посебно место не као пописи и хронолошки низови, већ као документи од непроцењиве вредности о животу личности и догађајима којима се баве. Стога им овај научни скуп посвећује посебну пажњу.

Зборник, како и доликује, започиње двома важним наградама. Портрет библиотекара и библиотечног саветника у Библиотеци Матице српске, Марије Чурчић износи Марија Јованцаи, као потврду о заслужено стеченом признању, *Митровданској повељи*,² добијеној за вишегодишњи неуморан и несобичан рад, након чега је уследила реч захвалности добитника награде, Марије Чурчић.

У Љигу је исте, 2008. године, *Сусретима библиографа* из Инђије додељена Награда за унапређивање и повезивање нових технологија и традиционалних искустава у раду, чиме је још једном потврђен значај ове научноистраживачке манифестације.

Кроз 28 радова, *Зборником* је из различитих углова и са различитих аспеката сагледана *Библиографија у теорији и пракси*.

Тему отвара излагање др Жељка Вучковића (Нови Сад) који анализира епистемолошке основе савремене библиографије у истоименом раду,³ указујући на то да је „релативно лако научити правила за коришћење једног библиографског система. Много је теже успоставити та правила, разумети њихов информациони потенцијал, логички, технолошки, културолошки или епистемолошки контекст и смисао.“⁴

У свом следећем раду под називом *Библиографија и концепт управљања знањем*, поменути аутор има на уму неопходност сарадње библиографа и корисника библиографских информација, ако се зна да је „осно-

² *Митровданска повеља* је награда која се од 1996. године додељује на *Сусретима библиографа* за изузетна достигнућа у области библиографије. Чини је награда и новчани део.

³ У *Зборнику радова Сусрети библиографа 2006* техничком грешком изостављен је рад др Жељка Вучковића *Епистемолошке основе савремене библиографије*, који је штампан у овом *Зборнику*.

⁴ Жељко Вучковић, „Епистемолошке основе савремене библиографије“, у: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића : (зборник радова са научног састанка одржаног 7. новембра 2008. године)*, Инђија, 2010, стр. 25.

вни циљ библиотекарства да учини графичке записе цивилизације [...] друштвено корисним, без обзира да ли је корисник библиотеке дете задубљено у своју прву сликовницу или велики научник који се бави високоспецијализованим научним истраживањем.⁵

Избор најзначајнијих радова о делу и личности комедиографа Марина Држића, објављених од 1958. до 2008. године, представља др Ирена Арсић (Београд).

Постоје велики писци чија дела никад не застаревају. Обичном читаоцу стална су енигма, а библиографу непресушан извор истраживања. Јован Јовановић Змај спада међу писце који се још са првим читањем памте по својим песмама и тема је у четири наредна рада *Зборника*.

Којим се псеудонимима, шифрама и иницијалима служио Јован Јовановић Змај у периодици откривају Бојана Јевтић и Бранка Ногић (Београд), бавећи се истраживањем псеудонима Јована Јовановића Змаја у часописима *Змај*, *Жижа* и *Стармали*, полазећи од чињенице да и „писци, [...] морају да кријумчаре мисао...“,⁶ чему је Змај понекад и сам прибегавао.

„Препозната је у њему врлина човека који својим пожртвовањем и даром обележава време у коме живи јер у њему народ препознаје и сопствени напредак.“⁷ О томе како су новосадски листови 1874. године обележили 25-годишњицу књижевног рада Јована Јовановића Змаја пише Гордана Ђилас (Нови Сад).

Змајево обимно и разноврсно стваралаштво у едицији *Златна књига (1930-1941)*, уз попис његових остварења, нашло се у исцрпном раду Оливере Недељковић (Чачак) из кога издвајамо реч уредника едиције:

⁵ Жељко Вучковић, „Библиографија и концепт управљања знањем“, у: *н. д.*, стр. 29.

⁶ Бојана Јевтић, Бранка Ногић: „Јован Јовановић Змај у часописима *Змај*, *Жижа* и *Стармали*“, у: *н. д.*, стр. 42.

⁷ Гордана Ђилас: „Како су новосадски листови 1874. године обележили 25-годишњицу књижевног рада Јована Јовановића Змаја“, у: *н. д.*, стр. 59.

„Долазе нова покољења, али сва ће, нема сумње, подједнако волети Чика-Јову“⁸ и не познајемо, вероватно, никога ко другачије мисли о Чика-Јовиним стиховима.

Изабела Папди (Суботица) прилаже *Зборнику Прилог за библиографију превода Змајевих дела на мађарски језик*, приближавајући тиме и временски период у коме је Змај био занимљив за превођење.

На значај часописа *Полет*, који је у Чачку излазио од 1924. до 1926. године указује вишегодишњи истраживачки рад аутора Марије Орбовић (Чачак). Од недавно доступна комплетна архива часописа омогућила је прецизно утврђивање ауторстава свих оних сарадника часописа који прилоге нису потписивали својим пуним именима. Анонимни сарадници часописа *Полет* данас су познати широкој јавности.

Дело и име Милована Глишића заслужно је сачувано од заборавља. Творца модерне сеоске приповетке у Срба, Милована Глишића, Светлана Мирчов (Београд) прати кроз *Библиотекарску деоницу* која га одводи до места помоћника библиотекара Народне библиотеке у Београду, док Наташа Дакић и Софија Којевић (Београд) прате преводилачки рад Милована Глишића у Народном позоришту у Београду и хронолошки пописују преведене драме према години њихових премијера.

Пут доласка до библиографских података о ствараоцима који за собом имају обиман рад није праволинијски, како на први поглед изгледа, када је библиографија већ урађена. Колико је само заобилазних путева потребно проћи да би се дошло до једне једине библиографске јединице, најбоље знају библиографи.

Љиљана Дукић (Београд) даје *Селективну библиографију Симе Матавуља од 1908. до 2008.* године кроз 97 библиографских јединица. Мр Силвана Цакић (Деспотовац) Матавуљев рад сагледава у *Српској библиографији. Књиге 1864-1944*, у оквиру 110 библиографских јединица.

Библиографија радова Владимира Алексејевича Мошина, палеографа, византолога и слависте, чији се научни рад протеже на готово читав бивши југословенски простор, нашла је места у тексту Несибе Пали-брк-Сукић (Панчево).

О библиографији Хосеа Ортеге и Гасета, шпанског филозофа и књижевника говори мр Ксенија Шуловић (Нови Сад). Реч је о персоналној библиографији за период од 1902. до 2006. године, са циљем да се ова личност и његово дело приближе српској јавности.

Поводом шездесетогодишњице смрти песника, преводиоца и публицисте Ивана Шајковића (1875-1946), Добрило Аранитовић (Шабац) изра-

⁸ Оливера Недељковић: „Стваралаштво Јована Јовановића Змаја у Едицији *Златна књига*“, у: *н. д.*, стр. 67.

ђује биобиблиографију. Биографију Ивана Шајковића прати 195 библиографских јединица, заокружених регистром превода и регистром имена.

Сажети приказ живота и рада др Миленка Р. Веснића (1863-1921), политичара, дипломате, књижевника, судије, некадашњег професора Правног факултета Велике школе, такође и библиографа, чији су радови обухваћени 19. томом Српске ретроспективне библиографије монографских публикација, даје у свом раду Ивана Пајић (Београд).

Како год, сваки истраживачки рад нас враћа на његове почетке, на само полазиште, на покретаче, иницијаторе и прве истраживаче. Свака библиотека има свог првог библиотекара, а свака библиографија свог првог зачетника, библиографа.

Љубиша Р. Ђенић – први ужички библиограф, потписиван псеудонимом Рујански, тема је занимљивог рада мр Слободана Радовића (Ужице) о човеку чији „наведени библиографски прегледи сведоче о раду једног ентузијасте, библиотекара и библиографа који каткад покушава да и мимо својих могућности уради обиман посао какав је библиографија и да створи основу будућим истраживачима и библиографима.

Анализирајући ову врсту делатности, посебно рад на завичајној библиографији може се уочити да су резултати рада Љ. Р. Ђенића равни раду институције.“⁹

Прилог обележавању сто тридесет година од рођења једног врсног културног прегаоца Ђорђа Пејановића (1878-1962) стиже из пера др Милене Максимовић (Источно Сарајево, Република Српска): „Ђорђе Пејановић [...] је неодвојив од бурног и драматичног времена у коме је рођен и у коме је затим живио. Сви ти догађаји су одређивали и његову судбину. Она је, у својој основи, била идентична судбини цијелог српског народа.“¹⁰ Познат највише као библиотекар и библиограф, Ђорђе Пејановић представљен је радом кроз свој мање познат, а и те како важан стваралачки опус.

О Урошу Џонићу, разноврсном ствараоцу, како је и приказан у раду, сведочи проф. др Војислав Максимовић (Источно Сарајево, Република Српска). Урош Џонић писао је осврте и приказе нових књига, састављао разноврсне библиографије, најчешће персоналне. О ученику Павла Поповића, вредном сараднику Станоја Станојевића, иницијатору оснивања, касније и управнику Универзитетске библиотеке у Београду и о још много чему занимљивом може се прочитати у наведеном раду.

„Упознао сам Душана Панковића 1948... Он је студирао славистику,

⁹ Слободан Радовић: „Љубиша Р. Ђенић – први ужички библиограф“, у: *н. д.*, стр. 286.

¹⁰ Милене Максимовић: „Ђорђе Пејановић (1878-1962)“, у: *н. д.*, стр. 289.

а ја српскохрватски језик и југословенске књижевности. Славистика се још увек студира, а језик који сам ја учио, Вуков језик, више се не студира. Књижевности су се разделиле и онде где је подела немогућа,¹¹ сећа се Лазар Чурчић, аутор текста о Душану Панковићу.

Након уводног дела, испуњеног биографијом поменутог аутора, Лазара Чурчића, који је као библиотекар и библиограф у Библиотеци Матице српске и Народној библиотеци Србије проучавао старе и ретке књиге, бавио се историјом библиотека и штампарија и историјом књижевности, следи библиографија. Израдила ју је мр Милица Црнојевић (Београд). Библиографија, састављена од 673 библиографске јединице, најобимнији је део *Зборника*.

На специфичности израде персоналне библиографије ликовних уметника на примеру библиографије Петра Лубарде упућују три аутора у заједничком раду. Александра Мирчић, Катарина Крстић и Оливера Настић (Београд) указују на основне разлике и проблеме са којима се сусрећу библиографи при изради персоналних библиографија ликовних уметника у односу на персоналне библиографије књижевника и других писаца.

Рад Гордане Стевановић (Београд) задржава се у сфери ликовних уметности и гласи *Библиографије српских ликовних уметника – Између теорије и праксе* – са намером да се укаже и на могућност другачијег приступа овој тематици.

„У времену које нас чини сведоцима негирања личног и националног идентитета, рушења памтивеком постављених вредности, замисао уредника вратила је веру у настојање да се предањем, очувањем прошлости и истинским проживљавањем садашњости, завређује будућност.“¹² *О каталогу Објављенија Библиотеке Матице српске : 1791-1866* говори Јасна Карталовић (Нови Сад).

„Бавећи се проучавањем и пописом литературе из историје српске уметности, посебну пажњу нам је привлачила литература о средњовековним српским манастирима и историјским споменицима. Манастир Жича никада не оставља равнодушним. Трагајући за литературом наишли смо на разноврне библиографске изворе,¹³ пише Марија Богдановић (Београд) на тему *Манастир Жича у Српској ретроспективној библиографији : прилог библиографским истраживањима*.

Године 1988. започео је рад стручњака Народне библиотеке Србије

11 Лазар Чурчић: „Осамдесет година Душана Панковића“, у: *н. д.*, стр. 302.

12 Јасна Карталовић: „О каталогу *Објављенија Библиотеке Матице српске : 1791-1866*“, у: *н. д.*, стр. 446.

13 Марија Богдановић: „Манастир Жича у Српској ретроспективној библиографији : прилог библиографским истраживањима“, у: *н. д.*, стр. 453.

на сређивању фонда и изради каталога у Библиотеци Епархије славонске у Пакрацу. О наставку овог пројекта и жељи да се започето након 20 година доврши, говори Вера Црљић (Београд) у раду *Реконструкција Библиотеке Епархије славонске (Пакрац)*.

Библиографију часописа Даница (1944-2008) представља Бранкица Ресан (Београд) кроз методологију израде рада и статистику библиографских јединица.

Систем узајамне каталогизације COBISS омогућио је, између осталог, и приређивање библиографија у локалним COBISS базама, о чему говори Драгослава Радаљевић (Ужице) на примеру Народне библиотеке из Ужица. *Библиографијом у COBISS окружењу* која сведочи о технолошком напретку при изради и систематизацији библиографија, закључено је поглавље о њеној примени у теорији и пракси.

Прикази и полемике, ма како изгледало, представљају захтеван, а ипак, помало незахвалан посао. Реч је о томе да нешто што је већ само по себи добро треба представити у још бољем светлу, евентуално извући његов најбољи сегмент. Проблем је што се и најбољим сегментом може само назрети суштина, али не и на најбољи начин сагледати јасна намера, време и труд који је аутор уложио, да би пред собом имао сврсисходно дело, обликовано тако да може служити свима.

Зборник обухвата шест приказа и полемика.

Календар дешавања, статистички преглед уредника и учесника научних скупова и *Зборника* израдили су за двадесет пет година *Сусрета библиографа* Душан Панковић¹⁴ и Радмила Марковић (Инђија).

Као *Добродошлу књигу* Душан Панковић (Инђија) издвојио је публикацију др Александре Вранеш *Од рукописа до библиотеке : појмовник*, која, како је забележио „фиксира тренутак, у културолошком погледу, када се појмови ломе и преводе у универзално.“¹⁵

„Библиографска пракса код нас је веома развијена [...] о чему сведоче многобројне приређене и објављене библиографије. Теоријских радова из области библиографије је мало,¹⁶ закључује Марија Јованцаи (Нови Сад) у свом приказу *Зборника радова Српска библиографија данас*.

Марина Лазовић и Гордана Јовановић (Смедерево) определиле су се за кратак опис старе и ретке књиге и периодике (1544-1867) у Народној библиотеци Смедерево.

На два значајна рада из издавачке радионице Градске библиотеке

¹⁴ Душан Панковић преминуо је 15. фебруара 2009. године.

¹⁵ Душан Панковић: „Добродошла књига“, у: *н. д.*, стр. 492.

¹⁶ Марија Јованцаи: „Зборник радова *Српска библиографија данас*“, у: *н. д.*, стр. 496.

„Владислав Петковић Дис“ у Чачку скреће пажњу др Борјанка Трајковић. *Испуњен живот : библиографија* Синише Пауновића, аутора Марије Орбовић, приказана је као ретка књига ове врсте чију посебну драгоценост чини документарна грађа. Књига је сведочанство о човеку који је већи део живота провео ван Чачка, а ипак у свом роману записао: „Нико никад није успео да објасни ни себи ни другима шта је то што нас увек вуче месту где смо први пут угледали свет. Зашто људи и после већих разочарења и на самртном часу мисле на свој завичај.“¹⁷ *Крст српске орхидеје : библиографија Данице Марковић*, аутора Милице Баковић, чија је поезија „деценијама скрајнута од ока озбиљне књижевне критике [...] као да је чекала поновно представљање читаоцима.“¹⁸

Приказе и полемике Сусрета библиографа, а тиме и 16. издање *Зборника* и његових 511 страна са, заиста, актуелним, разнородним и из различитих крајева приспелим темама закључује излагање Вање Ерор (Београд) *Приказом библиографског прегледа докторских дисертација професора Правног факултета у Београду 1945-2005*, чијим се прикупљањем бавила виши библиотекар Ивана Пајић.

И као што нас сваки крај враћа или упућује на нови почетак, уместо закључка вратимо се делу из првог рада *Зборника* и нека он уједно буде порука и поука да оваквих сусрета библиографа буде што више:

„Цивилизација и човек могу да ишчезну, пише Попер, али ако се сачувају библиотеке, односно публикације као носиоци објективног знања, могуће је замислити да нека друга интелигентна бића реконструишу историју, културу, цивилизацију, чак и спољашњи облик људских бића.

Поперова неочекивана похвала библиотекама заправо је у исто време похвала библиографском приступу и библиографском методу као интелектуалној основи за организацију и систематизацију целокупног људског знања. Било какво постојање и очување библиотека као парадигме Поперовог објективног знања могуће је само ако се поштује, разуме, чува и примењује универзално разумљиви библиографски принцип уређивања и успостављања космоса књига, информација и знања.¹⁹

¹⁷ Борјанка Трајковић: „Два значајна библиографска рада из издавачке радионице Градске библиотеке *Владислав Петковић Дис* из Чачка“, у: *н. д.*, стр. 504.

¹⁸ *Исто*, стр. 504.

¹⁹ Жељко Вучковић: „Епистемолошке основе савремене библиографије“, у: *н. д.*, стр. 27, 28.